

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فاطمه فرهادی

موضوع: اقتصاد در مکتب

امامان شیعه

مسئله اقتصادی مسئله ای ساده و بی اهمیت یا کم اهمیت نیست. دین داری معنویت، بقا و عزت، سربلندی، حماسه و اقدام، عفت و اخلاق، هنر و فرهنگ

امید و تکاپو هر جامعه ای بستگی دارد به چگونگی نظام اقتصادی آن جامعه، حتی باید اعتراف کرد که بروز شایسته نبوغ و استعداد نسل ها، در شعبه های گوناگون علم و صنعت و اختراع متوقف است بر جو اقتصادی سالم که یک متفکر میتواند درست بیندیشد. (امام رضا حکیمی، کلام جاودانه، ص ۲۴۳، ۲۴۴)

امام رضا میفرماید: اذا اقبلت الدنيا على انسان اعطته محاسن غيره واذا ردبرت عز سلبه محاسن نفر. هرگاه دنیا و دارایی به انسان روی آورد نیکی های دیگران را نیز به او میدهد و هرگاه به کسی ثبت کند نیکی های خودش را هم از او میگیرد عیون اخبار الرضا (ع)، ج 2، ص 130. حضرت صادق (ع) کار و تلاش در راه تامین نیاز های ضروری زندگی را همان جهاد در راه خدا قلمداد میکرد. و میفرمود: ان که برای تامین معاش خانواده اش تلاش کند همانند رزمنده ای در راه خدا است. از منظر پیشوای ششم افراد سست عنصر و بیکار و

بی تفاوت مورد خشم و غضب الهی هستند چنانکه میفرماید: خداوند متعال زیادی خواب و بیکار بودن را دشمن میداند هیچ یک از اهل بیت (ع) پیروانشان را به فقر و تنگدستی فرانخواند چرا که فقر به طور طبیعی میتواند سرچشمه بسیاری از مشکلات اجتماعی باشد حضرت علی (ع) فرمودند: برای دنیایت چنان عمل کن که گویا تا ابد زنده ای (شیعه، ج ۱۷، ص ۷۶) و همینطور پیامبر اکرم (ص) فرمودند: در کار دنیا خودتان مصلح باشید، مصلح باشید غیر از این است که پول پرست باشید یعنی کار صحیح و درست بکنید و دنیای خودتان را به سامان بیاورید (شهید مطهری، پانزده گفتار صص ۲۵، ۲۶) از دیگر توصیه های اعل بیت در زمینه اقتصادی پرهیز از اسراف است، اسراف سرگردانی با خداوند و نعمت های اوست هرگز شکوفایی و رونق اقتصادی با اسراف و هدر دادن بیهوده امپال امکان پذیر نیست حضرت علی (ع) میفرماید: چنانچه مالی غیر صحیح و بیش از اندازه معرف گردد اسراف محسوب میشود (بحار الانوار، ج ۳۲ ص ۴۸) و همچنین سفارش آنها درباره پرهیز از احتکار و انباشته مال و کالا است. پیامبر فرمودند: گیرنده کاملاً برای خرید و فروش روزی میخورد و محتکر از رحمت خداوند به دور است. (شیخ حر عاملی، وسائل الشیعه، ج ۱۷، ص

۴۲۵) امام صادق (ع) فرمودند

طعام را احتکار نمیکنند مگر خطاکار
(شیخ حر عاملی، وسائل الشیعه، ج
۱۷، ص ۴۲۶)

تخصص مداری در سخنان

امام رضا (ع): در آموزه های
دینی، به موضوع تخصص در کار و
حرفه بسیار توجه شده در قران
کریم آمده است: نگاه که یوسف
(ع) به عزیز مصر میگوید مرا بر
خزائن این سرزمین بگمار! از
تخصص و آگاهی خویش در این
باره میگوید و میفرماید همانا من
نگهبانی امین و آگاه به این کار
هستم (سوره یوسف آیه 55)

تخصص نداشتن در کار سبب
میشود که کار، خوب صورت نگیرد
و در نتیجه زبان های فراوانی به
بیت المال، اقتصاد مسلمانان و
اقتصاد خود شخص وارد شود.

پیشرفت و شکوفایی اقتصادی در
گرو تخصص و مهارت است و
شخص در صورت ناآگاهی و
تخصص نداشتن در کار و حرفه ی
خویش، نه تنها پیشرفت نخواهد
کرد، بلکه دچار رکود و عقب گرد
خواهد شد امام رضا (ع) افراد را از
سپردن کارها به دست افراد بی
تشخیص و ناوارد باز داشتند و این
مسأله را جزئی از اسلام خالص
دانست و فرموده است بیزار بودن
از کسانی که نیکان را تبعید کردند و
کسانی را که باید رانده میشدند، در
مرکز اسلامی پناه دادند و کم

خردان، ناآگاهان و غیر متخصصان
را به کار گماردند امام رضا (ع) نا به
سامانی، بی عدالتی، تبعیض، فقر،
محرومیت و مشکلات جامعه ی
اسلامی را به عللی نسبت میدهد که
از ان جمله: به کار گمارد جاهلان و
اشخاص سقیه و ناآگاهانه است.

امام رضا (ع) و روانشناسی زر اندوزان

زراندوزی و گردآوری بیهساب مال،
از عوامل ایجاد شکاف طبقاتی میان
افراد جامعه است

خداوند در قران کریم به زر اندوزانی
که هرگز با پول خود انفاق نمیکنند
و گره های اقتصادی مردم و جامعه
را نمی گشایند، وعده ی عذابی
در دناک میدهد.

امام رضا (ع) در حدیثی زیبا به
روانشناسی زراندوزان پرداخته و
ریشه های زراندوزی را اینگونه بر
شمرده است: مال جمع نمیشود
مگر با پنج خصلت: بخل
شدید، ارزوی دراز، حرص غلبه
کننده، قطع رحم و مقدم داشتن دنیا
بر آخرت.

پدیده شوم زر اندوزی، از افات
روحی است که از خوی و خصلت
،شیوه تفکر و اخلاق باطنی زشت
،سرچشمه میگیرد. از این رو، برای
شناخت ماهیت این پدیده، حتی به
عنوان موضوعی از موضوعات
اقتصادی و مشکلی از مشکلات
اجتماعی ف باید به روان و باطن

ادمیان توجه و انگیزه ها و علل
درونی این افت را بررسی کرد.

جواز فعالیت های اقتصادی زنان

زنان فراوانی در صدر اسلام در زمان
پیامبر گرامی به فعالیت های
اقتصادی اشتغال داشتند و ائمه
اطهار (ع) نه تنها آنان را از کار و
تلاش نهی نمیکردند، بلکه در برخی
موارد، لحن سخن یا طرز برخورد
پیامبر یا امامان با زنان شاغل به
گونه ای بود که تشویق به ادامه ی
کار نیز محسوب میشد.

منابع:

1. بحار الانوار الجامعه
لدر اخبار الائمة
الاطهار، مجلسی محمد
باقر
2. وسائل الشیعه شیخ
حر عاملی
3. پانزده گفتار، شهید
مطهری
4. دیوان اخبار الرضا (ع)
محمد بن علی بن حسین
بن موسی بن بابویه (شیخ
صدوق)